

Puşkiniň Gurhana goýan sarpasy

Category: Edebi makalalar, Goşgular, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 26 января, 2025

Puşkiniň Gurhana goýan sarpasy PUŞKINIŇ GURHANA GOÝAN SARPASY

Professor Ysmaýyl Kaýnagyň «Türk-yslam medeniýetiniň A.S.Puškine eden täsiri» atly kitabı örän köp hakykatyň üstünü açdy.

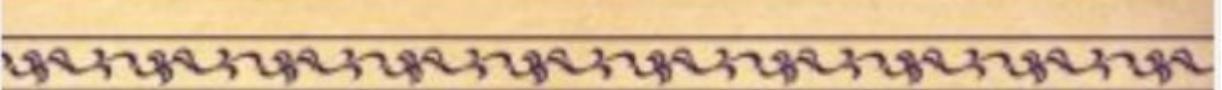
Jemgyyetdäki özgerişlikler ýuwaş-ýuwaşdan durmuşa geçyär. Emma biziň hemme zadyň birden, duydansyz bolmagyna garaşmak meýlimiz bar.

«Isanyň duşmanlary, Merýemiň duşmanlary» diýlip, üstümze küşgürilen halklara «Ýok, beýle däl. Gurhanda ady agzalýan ýeke-tak zenan Hezreti Merýemdir. Gurhanda «Merýem» atly sürede bar. Hezreti Isa bilen Hezreti Merýeme dil ýetiren yslam dininden çykan hasaplanýar» diýilse, olaryň bu sözlere düşünmekleri we pikirlerini özgertmekleri üçin birki ýyl

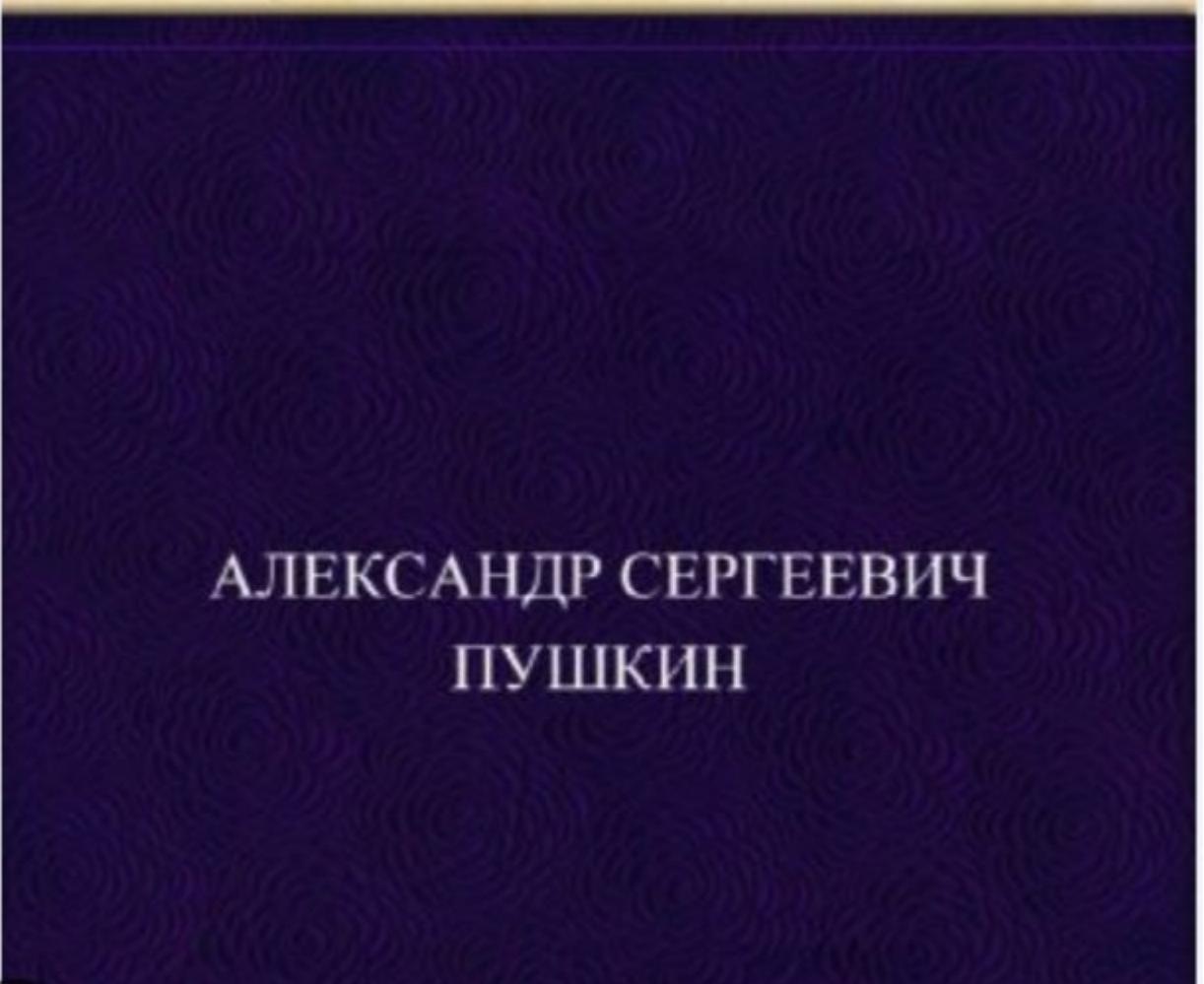
ýeterlik däl, hatda, ol hakykatlary olaryň iň uly gazetleri beýan eden-de bolsa ýeterlik däl. Sekiz gezek haçly ýöriş edilmegi-de, aslynda, asyrlardan bäri toplanan duşmançylykly píkirlerin we dolandyryşlaryň netijesidir.

Puşkininiň garry atasynyň asly araplaryň habeş tiresinden bolupdyr. Ol Stambulda köşk medeniyetiniň täsirinde ösüpkemala gelipdir. Şol mahal onuň ady Ybraýym ekeni. Pýotr I-iň köşgüne eltilensoň, ony Abraam Petrowiç diýip atlandyrypdyrlar. Orsyýetde oňa aýratyn tälim we terbiye berlipdir.

Puškin bu barada «Beýik Pýotryň araby» atly hekaýasynda gürrün beripdir. Ol şol eserinde atasynyň artykmaç taraplary barada ýazypdyr. Petr I Ybraýym bilen Korsakowy bilelikde Pariže okuwa ýollapdyr. Petr Korsakowyň okaýşyndan nägile bolupdyr, ýöne Ybraýymdan hoşal bolupdyr, hatda onuň musliman adyny götermegine-de rugsat berildir.

ПУТЕШЕСТВИЕ В АРЗРУМ ВО ВРЕМЯ ПОХОДА 1829 ГОДА

АЛЕКСАНДР СЕРГЕЕВИЧ
ПУШКИН

Puşkiniň yslamyýete we Gurhana bolan hoşniýetli garaýşy we söýgüsü öz gözbaşyny atasyndan alyp gaýdýar.

Puşkin dogany L.S.Puşkine yazan hatynda (1824-nji ýylyň noyabr aýynyň başlary): «Men Gurhan barada öwgüli sözler ýazdym, ýöne ugratmaga çekinýärin» diýip ýazypdyr. Şeýle hem Puşkin 1824-nji ýylyň 29-nju noyabrynda dosty P.A.Wýazemskä ýazan hatynda:

«Şu mahal Mekgeden Medinä gaçmaly boldum. Meniň «Gurhanym» (şygyrlar) elden-ele aýlanýar» diyipdir. Puşkin bu hatynda «Gurhana öýkünmeler» atly goşgular toplumy barada gürrün edipdir. Birinji hatda şahyr Gurhan barada öwgüli sözler ýazandygyny ak ýürekden beyan edipdir. Ikinji hatda bolsa Pygamberimiziň (s.a.w.) Mekgeden Medinä göçmegini özuniň sürgün edilişine meñzedýär.

1825-nji ýylda ýazan «Gözlenip ýörkäm, gowaklarda gizlenip ýörkäm» atly şygrynda:

«*Gözlenip ýörkäm*
Gowaklara girip
Gizlenip durkam
Men ruhlara ýarap
Rahatlyk berýän
Bir kitap okadym
Ol beýik Gurhan
Birden geldi
Teselli
Beriji melek
Maña bir tilsim getirdi:
Onuň (Gurhanyň) ylahy gudraty»

– diýip ýazypdyr.

Puşkin bu şygryny öz mülk yerlerine degişli bolan Mihaýlowsk atly obada sürgündekä ýazypdyr. Ol ýerde iň agyr günlerde Gurhan okandygyny aýdyp, şol agyr ýagdaýyny Pygamberimiziň (s.a.w.) Hezreti Ebu Bekr bilen dagyň gowagynda duşmanlardan gizlenişine menzedýär.

Ol Krymda ýasaýan bir garyp musliman maşgala barada gürrün berýän şygrynda-da, ors goşuny bilen Erzuruma gelşi barada ýazan «Syýahatnamasynda-da» («Erzuruma syýahat») Gurhana goýýan sarpasyny, yslamyýete we muslimnlara bolan mähirmuhabbetini beýan edipdir.

Abdylла AÝMAZ. Edebi makalalar